2014

Uutisia ikimetsästä

20 v.

Luonnonperintösäätiö

Luonnonperintösäätiön vuosilehti

9

Sisällys

Saatesanat 3
Suon aika 4
Kaikki suojelualueet maakunnittain 6
Uudet suojelualueet - Tulijoki 10
Virvatulten veräjän takana - suo Halsualla 14
Arkinmäki, lehtometsä Raumalla 16
Vieripalstoja suojeluun 17
Legendaarinen retki Metsänpeittoon 18
Metsänvartija: Tom Hindsberg 20
Anna Swanljung: Viedään lapset luontoon 22
Juhlarahoilla suojelumetsää 24
Toimintaa ikimetsissä 25
Kaija Kiurun pohjoista taidetta 26
Runon metsä: Lassi Nummi 29
Kampanjakuulumisia 30

Julkaisija:
Luonnonperintösäätiö

Päätoimittaja:
Anneli Jussila

Ulkoasu ja taitto:
KaaDesign

Kirjapaino:
Grano 2014

ISSN-L 1798-6478
ISSN 1798-6478

Etusivun kuva: Risto Sauso

LUONNONPERINTÖSÄÄTIÖN TOIMISTON VÄKI

Anneli Jussila

Arja Haakana
toimistosihteeri
044 302 5773

Tarja Laurinolli

Tuire Laurinolli
suojeluvastaava
0400 977 886

Ilpo Piiroinen

Anneli Jussila
toiminnanjohtaja
040 586 3950

Helinä Kalaja

Helinä Kalaja
työharjoittelussa 2014

Yhteystiedot: Luonnonperintösäätiö, Arvi Kariston katu 3 A 20, 13100 Hämeenlinna
www.luonnonperintosaatio.fi | info@luonnonperintosaatio.fi | **Yhteistyössä:** www.ikimetsanystavat.fi

Juhlat metsässä

Kulunut Luonnonperintösäätiön vuosi on tuonut suojeluun keskenään hyvin erilaisia alueita. Tänä vuonna on ostettu tavallista enemmän suota, joka on maassamme yhtä lailla suojelun tarpeessa kuin metsä. Vuoden lippulaiva on Kainuun upea, laaja Tulijoen alue, joka sisältää luonnontilaista suota ja koskematonta aarniometsää kahden kauniin joen välissä. Muut tärkeät ostot – Halsuan Virvatuli karulla Suomenselällä ja Rauman Arkinmäki rehevällä lehtoalueella – päätyivät suojeluun paikallisten aktiivien varojenkeruun tuloksena; alueiden valintakin sai alkunsa paikallisesti. Tällainen hieno yhteistyön muoto, eheä paikallistasolta lähtevä ketju, jonka lopputuloksena syntyy uusi suojelualue, saattaa olla laajenemassa tulevina vuosina.

Säätiöllä on tätä kirjoitettaessa 48 aluetta ja 940 hehtaaria suojeluksessa, ja tilanne elää jatkuvasti: Satakunnan ikimetsän kauppa näyttää olevan viimein toteutumassa. Myös se tullaan rahoittamaan paikallisvaroin ja alue on paikallisten kanssa yhteistyössä hyväksytty.

Uusien alueiden hankkiminen ja rauhoittaminen on aina sykähdyttävää, samalla kun ollut ilo saada uutisia säätiön vanhoilta suojelualueilta: esimerkiksi Parikkalan Akanvaarasta, säätiön vanhimmalta alueelta, löytyi valtakunnallisesti uhanalaisia kuoriaislajeja ja kaksi todennäköisesti maallemme uutta lajia, joiden määritys varmistunee pian. Samoin Urjalan Pyssynkankaalta löytyi harvinainen vanhojen kuusikoiden yöperhonen, kiiltomittari.

Osa säätiön alueista ei ole ostohetkellä vanhaa metsää ja aika ajoin mukana voi tulla ojia tai muita häiriötekijöitä. Joskus kuitenkin kannattaa ostaa edullisesti alue – mielellään suuri pinta-ala – jolla puusto on nuorehkoa luontaisesti kylväytynyttä ja monilajista. Ojien tukkimisessa kuten muissa talkootöissä meitä auttaa kiitettävästi tukiyhdistyksemme Ikimetsän ystävät.

Suojeluun ostettavaa, pelastettavaa luontoa riittää kaikkialla Suomessa. Varsinkin metsä on kallista, ja ratkaisevan tärkeää on saada lahjoituksia ja testamentteja edelleen, riippumatta yhteiskunnallisista suhdanteista.

Vuonna 2015 säätiö täyttää 20 vuotta. Kiitämme lämpimästi kaikkia tukijoita – teidän ansiostanne säätiön suojelutyö on menestynyt uskomattoman hienolla tavalla! Toivomme yhteistyömme jatkuvan nousujohteisena juhlavuonna ja tulevina vuosina.

Anneli Jussila

Auta meitä perustamaan turvapaikkoja elämälle!
Lahjoita:
IBAN FI78 5494 0950 0224 93
BIC OKOYFIHH

Rahankeräyslupa, Poliisihallitus 28.6.2013, nro 2020/2013/1186

LUONNONPERINTÖSÄÄTIÖN HALLITUS

SÄÄTIÖN HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA: kalastaja, kirjailija **Pentti Linkola**
VARAPUHEENJOHTAJA: matemaattisen ekologian professori **Otso Ovaskainen**
JÄSENET: filosofian tohtori, ympäristöneuvos **Timo Helle**, suomen kielen professori **Kaisa Häkkinen**, maanviljelijä, agronomi **Mikko Hovila**, tietojenkäsittelytieteen lehtori **Heikki Lokki**, soveltavan ekologian professori **Mikko Mönkkönen**, näyttelijä, kirjailija **Reidar Palmgren**, europarlamentaarikko **Sirpa Pietikäinen**, metsäluontoneuvoja **Jukka Ruutiainen** ja kirurgian erikoislääkäri **Pentti Tiusanen**
VARAJÄSENET: metsäasiantuntija, maajohtaja **Sini Harkki**, kirjailija, luontokartoittaja **Anni Kytömäki**

Suon aika

Suo ei ole koskaan valmis. Jatkuvasti se muuttaa olomuotoaan, ihmissilmän huomaamatta. Suon aika on perinjuurin toisenlainen kuin ihmisen. Ehkä se epämääräinen rauhan tuntu, jonka kokee suon ympärillä, syntyy juuri äärettömän hitaasta muutoksesta. Suo kerrostaa itseään. Se rakentaa kasvualustaansa, elättämiensä kasvien jäänteistä se kasvaa, kasvaa – ja muuttuu, salaa ja huomaamatta.

Suo on vihreistä kasveista syntyvä elollinen patja. Se ei kasva mullassa kuten metsä, vaan se kasvaa itsessään. Häiriintymätön turvekerros voi olla yli kymmenmetrinen. Niin paksu turve on saanut kasvaa rauhassa kymmenen tuhatta vuotta. Suon turve on vanhinta eloperäistä ainesta näillä main.

Joskus suo näyttäytyy ylösalaisena metsänä. Mäntyjen käkkyräiset latvukset ovat sen juuria, haromassa taivasta, ja alaspäin kerrostuu elollinen massa. Suo sekoittaa itsessään elementit: veden, maan, ja jättää paljon ilmaa, tilaa, taivasta. Suon maisemassa on myös tulta – virvatulia.

Suon salaperäisyyden koki jo vanha kansa, joka näki soilla noita merkillisiä tulia. Ne eksyttivät – suo merkitsi vaaraa, pelkoa. Joskus ne osoittivat aarrekätköjä, tai paikkoja joissa peikot polttivat ruostetta aarteistaan – mahdollisuutta odottamattomaan onneen. Ehkä suolla paloi metaani, ehkä suonlaiteilla hohtivat mesisienet…?

“Keidassuon maisema on kuin pohjoista savannia, ihmissilmää atavistisesti miellyttävää.”

Suo kätkee niin paljon. Olennainen on näkymättömissä. Pinnan päällä aukeaa pienoismaailma – männyt kuin bonsaipuita, ikivanhoja mutta kääpiömäisiä, mättäillä mikromaailmoja; avovedet ovat pikkuisia, kerralla hahmotettavia lampia tai lampareita, hyllyvärantaisia. Mutta näkymätöntä on paljon enemmän. Sinne alapuolelle ei ole sitoutunut ainoastaan hiiltä, vaan myös aikaa. Syvyyksissä lepää valtava arkisto hiljaisuutta – suurten hitaitten muutosten historiat ovat siellä kerroksina, uponneina. Suon aika on taipunut kuin unessa, puristunut kuin valtameren pohjalla. Hapen tavoittamattomiin kerrostumiin kätkeytyy vesipähkinöitä, pyökin siitepölyä, menneiden lämpökausien hedelmien siemeniä, jättipuiden runkoja. Siellä piilee ihmistekoisia esineitä: reenjalaksia, suksia, kivisiä hirvenpäitä, haltioitunein käsin veistettyjä jumalia. Aarteita, joita peikko enää vartioi. Kuolleita eläimiä ja ihmisiä, upotettuja tai uponneita. Uhreja, uhrattuja, salaisuuksia. Suo vastaanottaa kaiken silmää räpäyttämättä.

Suo hengittää viileitä usvia, sen mättäillä on vaikea liikkua ja säät ovat siellä ankarampia kuin metsässä – mutta suolla kypsyvät ihanimmat marjat, sen kasvit tuoksuvat väkevästi ja se pukeutuu herkkiin ja vahvoihin väreihin. Itse suomaisemassa on jotain sydäntä syvästi koskettavaa. Suovillat tanssivat lempeässä kesäkuun tuulessa, kumpupilvet kohoavat avaran maiseman yli, keltaperhonen lepattaa, kapustarinta viheltää. Keidassuon maisema on eräänlaista pohjoista savannia, ihmissilmää atavistisesti miellyttävää – siinä näkee pitkälle, silti on myös puita ja suosaarekkeet tarjoavat suojaa.

Mutta suon maisema on yhtä harhauttava kuin virvatuli – se ei ole ihmiselle asuttava paikka. Tästä kertovat monet autioituneet pohjoisen suotilat, uponneine peltotilkkuineen ja lahoavine rakennuksineen, sammal portaan päällä. Suo houkuttelee, mutta ei tarjoa helppoa elämää ihmiselle. Se on kertakaikkiaan villi maailma, jota ei voi hallita eikä kesyttää.

Suon voi vain tuhota – tai jättää rauhaan.

Anneli Jussila

Risto Sauso

Luonnonperintösäätiön suojelualueet

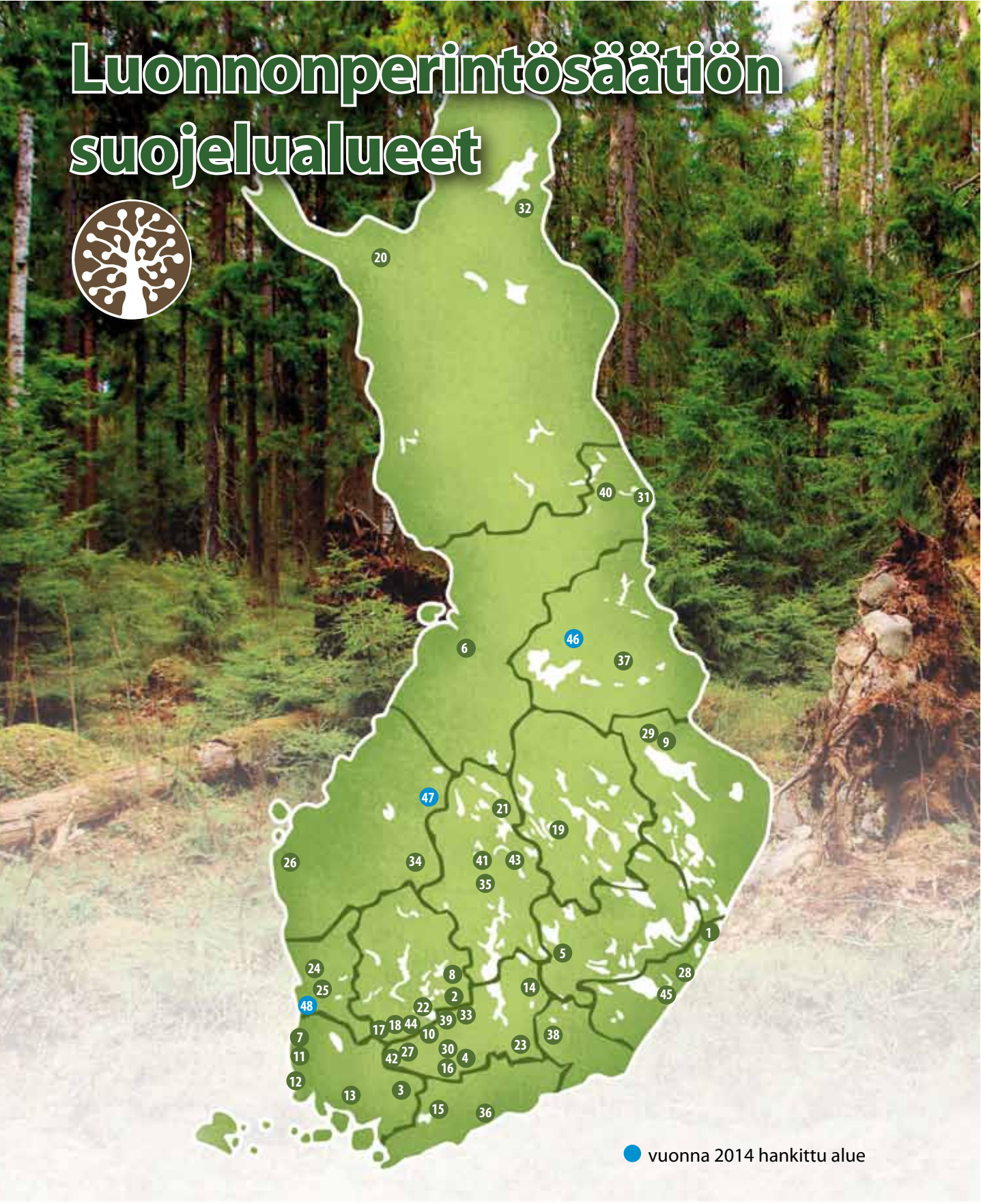

Luonnonperintösäätiön suojelualueet

Alueet ryhmiteltyinä maakunnittain

ETELÄ-KARJALA

1 Akanvaara

Parikkala, 25 ha, 2000
Itäisiä lajeja ylläpitävä koivuvaltainen metsä ja ihastuttavat kukkaniityt; tilaan kuuluva 1950-luvun talo toimii talkoolaisten ja tutkijoiden tukikohtana.

28 Mäkrämäki

Ruokolahti, 19 ha, 2011
Komea "kalevalainen" metsä Myllylammen pohjoisrannalla, Mäkrämäellä ja Syvämäellä. Suuria korkeusvaihteluita, runsaasti lahopuuta ja uhanalaisia eliölajeja. Lohkareita, jyrkänteitä, luolia.

45 Kaikkallio

Imatra, 17 ha, 2013
Lähes luonnontilaista, lahopuustoista lehtosekametsää. Aluetta hallitsee Kaikkallio pirunkirkkoineen. Kaikkallion jyrkänteet ja halkeamat sekä eteläosan rehevä jokilaakso lehtipuureunuksineen lisäävät alueen monimuotoisuutta.

ETELÄ-SAVO

5 Kyöpelinvuori

Mäntyharju, 17 ha, 2004
Sokeritopan muotoinen kallio, luonnontilainen puro ja vaikuttavaa taigametsää keloineen.

HÄME

4 Harju

Loppi, 9 ha, 2003, 2004
Kuusta kasvava korpi moreeniharjanteen kainalossa, sammalparatiisi.

10 Tahjanjärven metsä

Tammela, 9 ha, 2005
Kiehtova läpileikkaus Tammelan ylängön metsätyypeistä, rakentamatonta järvenrantaa.

14 Keltalammen metsä

Heinola, 8 ha, 2008
Kaunis erämainen lampi ja ehjä kangasmetsä asumattomalla seudulla, karhun kulkumailla.

16 Yli-Mylly

Loppi, 6 ha, 2008, 2011
Kaunis ehjä harju, pikku joki, rehevä puusto, niittyjä ja tunnelmallinen pihapiiri. Alueen niittyjä laiduntavat kesäisin lampaat.

23 Mielikinmetsä

Orimattila, 10 ha, 2010
Sankka kuusimetsä jossa lehtipuuta, mm. harvinaisia metsälehmuksia. Kennankallion rinteellä ja päällä metsä muuttuu komeaksi kilpikaarnamänniköksi.

27 Sammalinen

Riku Turtolan muistometsä Jokioinen, 7 ha, 2010
Lähes koskematon, ehjä havumetsä, jossa erityisen paljon tuulenkaatoja, pökkelöitä ja lahopuuta.

30 Keijunmetsä

Hämeenlinna, 14 ha, 2011
Kahden kaupan kautta syntynyt kokonaisuus, johon kuuluu kangasräme ja vanhaa rauhassa kasvanutta kuusivaltaista sekametsää.

33 Lukko

Hämeenlinna Hauho, 3 ha, 2012
Säätiön pienin suojelualue, rehevä ja monipuolinen – suota, kuusikkoa ja kalliojyrkänne, jonka suojissa metsälehmuksia.

39 Harjava

Hämeenlinna, 6 ha, 2013
Metsäsaarekkeiden kirjoma kolmiomainen niitty kuusikon keskellä, lähellä pähkinä- ja lehmuslehtoja. Ravinteisuutta ilmentävät mm. taikinamarja ja näsiä.

42 Lahnavuori

Humppila, 14 ha, 2013
Yli puolet alueesta kattaa vanha, paksusammalinen kuusimetsä kiertää nuorempia kalliomänniköitä. Kalliorinteitä ja -kumpareita, soistumia ja lampareita. Myös geologisesti arvokas.

KAINUU

37 Pahapuro

Ristijärvi, 10 ha, 2013
Lähes kilometri kaunista luonnontilaista puronvartta vanhoine leh-tipuineen. Reunusmetsissä myös kuusikkoa ja suuria mäntyjä sekä pikkuaukioita.

46 Tulijoki

Puolanka, 56 ha, 2014
Kangasmetsien ja pikkunevojen muodostama kokonaisuus kirkasvetisen tammukkajoen varrella. Metsä suurelta osin yli satavuotiasta, paikoin yli 150-vuotiasta. Alueen itäpäässä tulvaluhtaa. Metsässä viihtyvät pohjantikka ja kuukkeli.

KESKI-SUOMI

21 Aittosaari

Viitasaari, 5 ha, 2010
Vaihtelevailmeinen, viehättävä saarimetsä pohjoisella Keiteleellä.

35 Metsäpirtti

Uurainen, 7 ha, 2012
Järeähköjen haapojen ja muiden lehtipuiden ryydittämää korpikuusikkoa ja rämettä maarunkoineen ja pökkelöineen.

41 Mörkökorpi

Saarijärvi, 8 ha, 2013
Harvinaisen luonnontilaista aarnikuusikkoa, jonka ilmettä monipuolistavat vanhat lehtipuut ja kilpikaarnapetäjät. Länsilaidalla on kostea korpi ja keskellä hehtaari umpeutuvaa niittyä ja pihapiiri vanhoine puineen.

43 Linnunlaulu

Konnevesi, 7 ha, 2013
Osin hyvin kivikkoista kuusi- ja mäntymetsää. Lännessä kahden Papulammen ja niiden välisen puron rantaa, idässä paljon koivua ja haapaa sekä liito-oravan asuinsija. Kolmannes metsästä sata vuotta sitten tapahtuneen tulipalon jäljiltä.

KYMENLAAKSO

38 Hiirettelänvuori

Iitti, 18 ha, 2013
Kymijoen rannalla kohoava Hiirettelänvuori reunametsineen. Lännessä ja idässä vuoren suojana vanhaa kuusimetsää. Poikkeuksellisen monipuolinen lehtipuusto – raitojen runsaus ihastuttaa. Säätiön ensimmäinen suojelualue Kymenlaaksossa.

LAPPI

20 Ullatieva

Enontekiö, 11 ha, 2009
Kahden järven välisellä harjulla kasvava maisemallisestikin upea vanha metsä pohjoisessa Lapissa, lähellä Pallas-Ounastunturin kansallispuistoa.

32 Pyrynmaa

Inari, 80 ha, 2012
Luonnon ja maisemien rikkautta Ivalojoen rannalla: aihkien kirjomia rinnemänniköitä, vanhaa sekametsää keloineen, tulvakoivikoita, jyrkänteitä, lampi, pieniä soita ja puro.

PIRKANMAA

2 Mustikkamäki

Pälkäne, 7 ha, 2001
Maisemallisesti tärkeä metsäkappale järven ja hämäläiskylän läheisyydessä.

8 Korpivainio

Aimo Saksalan luonnonperintömetsä
Kangasala Kuhmalahti, 26 ha, 2005
Längelmäveden rantaan ulottuva, vaihtelevailmeinen, runsas metsä, jossa aarniomaisia ytimiä.

17 Haapalaakso

Urjala, 5 ha, 2009
Isoja haapoja ja runsaasti lahopuuta sisältävä aarniometsä, joka on syntynyt entiselle metsälaitumelle.

18 Pyssynkangas

Urjala, 7 ha, 2009
Aito ikimetsä, liito-oravan elinpiiri, jossa huomattavan suuria kuusia ja havumetsän sisällä myös vanhoja lehtipuita. Keskellä jyrkkä kallio keloineen.

22 Metsola

Valkeakoski, 7 ha, 2010
Monimuotoinen vanhan metsän alue, jonka arvoa nostavat liito-oravan elinpiiri ja kolme pientä puustoista suota.

44 Metsänpeitto ●

Pentti Linkolan nimikkometsä
Urjala, 18 ha, 2013–14
Kauttaaltaan vanhaa havuvaltaista metsää, jossa vanhoja koivuja ja haaparyhmiä. Paljon eri-ikäistä lahopuuta. Kauniit maastonmuodot – laaksoja, sammaleisia kallioharjanteita, suuria kiviä, jyrkänteitä. Metsän läpi kulkeva puro osin luonnontilainen. Suojelualuetta laajennettiin luoteeseen vajaalla viidellä hehtaarilla.

POHJANMAA

26 Koppelonpesä

Kristiinankaupunki ja Karijoki, 11 ha, 2010
Kuntarajan molemmin puolin lahopuustoista kangasmetsää, jossa viihtyy mm. liito-orava, sekä avointa kalliomännikköä.

34 Heinineva

Alajärvi, 37 ha, 2012–13
Pohjanmaan hienointa suojelematonta suota, jonka pesimälinnusto erityisen monipuolinen lokkiyhdyskuntineen, kahlaajineen ja riekkoineen. Toisen kaupan myötä suojelualueen pinta-ala yli kaksinkertaistui.

47 Virvatuli

Halsua, 62 ha, 2014
Ojittamatonta suota ja pirunpeltojen kirjomaa kangasmetsää Halsuan ja Perhon rajalla. Metsäpeurojen laidunmaita.

POHJOIS-KARJALA

9 Tervavaara

Nurmes, 46 ha, 2005
Vanhan aarniomaisen metsän suojelualue: liito-oravan, metson ja majavan asuinsijoja. Alueeseen kuuluu myös lampia ja puroja.

29 Vanamonsalo

Valtimo, 21 ha, 2011
Varttunutta rehevää kuusimetsää Koivuvaaran etelärinteellä. Alueeseen kuuluu luonnontilaan palaavia hakkuuaukeita, niittyjä ja ketoja sekä hirsirunkoinen talo.

POHJOIS-POHJANMAA

6 Konttikangas-Karjoneva

Siikajoki, 92 ha, 2005, 2011
Säätiön suurin suojelualue. Konttikankaasta puolet on metsää ja puolet ojittamatonta rämettä. Sen kaakkoispuolella avautuu Karjoneva, jonka ennallistaminen lintukosteikoksi etenee hyvin.

31 Koskenranta

Kuusamo, 14 ha, 2011
Kappale koskematonta havumetsää itärajan tuntumassa lähellä suurta ojittamatonta Toolansuota. Alueeseen kuuluu noin kilometri kauniin Multikosken ja Multijärven rantaa.

40 Aarnivalkea

Kuusamo, 56 ha, 2013
Osa erämaista kokonaisuutta kymmenkunta kilometriä Kuusamon kirkolta lounaaseen. Suurehkoja metsäsaarekkeita, joiden välissä suota käkkärämäntyineen ja lampareineen. Vaihteleva lähimaisema ja kaunis kaukomaisema Kuusamon sinisille vaaroille.

POHJOIS-SAVO

19 Käpyranta ●

Tervo, 26 ha, 2009–14
Moni-ilmeinen suojelualue Linnonsaaressa, sisältäen lähes kaikkia metsätyyppejä ja satoja metrejä Virmasveden rantaa. Suojelualuetta laajennettiin hehtaarilla.

SATAKUNTA

24 Tapiola

Arvi ja Eija Laaksosen muistometsä
Pori Noormarkku, 25 ha, 2010
Poosjärven Itälahden etelärannalla tulvivaa rantaluhtaa ja sitä reunustavia metsiköitä. Euroopanmajavan elinpiiriä.

25 Hömötiaisenmetsä

Eura, 4 ha, 2010
Pieni metsä suuren Pyhäjärven kainalossa, ytimenään vanha kuusikko.

48 Arkinmäki

Rauma, 3 ha, 2014
Lehtolaikkujen ja korpikosteikkojen rikastamaa tuoretta ja lehtomaista kangasta Naturassa suojeltujen Pramin lehtojen kainalossa.

UUSIMAA

15 Limberg

Jussi Pesolan muistometsä
Lohja, 16 ha, 2008
Todellinen eteläinen aarnio keloutuvine jättikuusineen ja maapuineen, aluskasvillisuutena pähkinäpensasta.

36 Tomteskog

Porvoo, 5 ha, 2013
Vanhaa, yli satavuotiasta kuusikkoa, iäkkäiden hieskoivujen luonnehtimaa kosteikkoa ja kilpikaarnamäntyjen valtaama kalliomäki.

VARSINAIS-SUOMI

3 Riihikosken metsä

Salo Kiikala, 10 ha, 2003
Rekijoen jyrkän itärannan komea kuusimetsä, lehtokasvillisuutta ja puronotkoja.

7 Enäjärven suoalue

Laitila ja Pyhäranta, 28 ha, 2005–07
Kolmen kaupan kautta syntynyt upea kokonaisuus, jossa vanhaa hämyistä kuusikkoa, kivenjärkäleitä, kalliomännikköä ja Enäjärven ruovikkoa saarineen.

11 Sorklonvainio

Pyhäranta, 14 ha, 2006
Monipuolinen, erikoisia vanhoja haapoja sisältävä metsä kallioselänteen ympärillä lähellä Ihodenjokea.

12 Topenginleija

Kustavi, 22 ha, 2007
Ikipetäjiä suon ja kluuvijärven rantamilla sekä kaunis kalliometsä.

13 Mustakorpi

Nousiainen, 13 ha, 2008
Tiheä, sankka korpimetsä, jota juhlistaa kilpikaarnamäntyjä kasvava mäki.

Auta meitä perustamaan turvapaikkoja elämälle!

Luonnonperintösäätiön suojelualueita on vuoden 2014 lopulla 48 ja suojeltu pinta-ala 940 hehtaaria.

Autathan meitä pääsemään yli tuhannen hehtaarin juhlavuonnamme 2015!

Lahjoita:
IBAN FI78 5494 0950 0224 93
BIC OKOYFIHH

Liity Metsän Kummiksi!

p. 044 302 5773
(ark. klo 11-15)
info@luonnonperintosaatio.fi
www.luonnonperintosaatio.fi

Uudet suojelualueet

Tulijoki – aarniometsää kahden joen välissä

Anneli Jussila

Luonnonperintösäätiö sai **Olli Manniselta** talvella 2014 vinkin, että Kainuussa oli myytävänä 54 hehtaarin alue ilmeisen koskematonta metsää, myyjänä Metsähallitus. Runsaspuustoinen alue tuntui kalliilta ja ajankohta vaikealta katselmuksen kannalta. Onneksi säätiön pohjoisten alueiden avustaja **Ari-Pekka Auvinen** Oulusta pystyi lyhyellä varoitusajalla käymään Tulijoella Nalkin kylässä – ohessa hänen tarinansa kahdesta retkestään.

Alue vaikutti sen verran kiinnostavalta vanhoine metsineen ja ojittamattomine soineen, saukkoineen ja majavineen, että kaupanhierontaa jatkettiin kevättalvella. Hinta saatiin jonkin verran tingittyä ja kaupat solmittiin toukokuun lopulla.

Tulijoen metsän kohtalo oli hiuskarvan varassa – metsässä näkyivät jo punaiset avohakkuunauhat.

Myöhemmin kesällä säätiö onnistui ostamaan Tulijoen varteen jäävän vajaan kahden hehtaarin lisäpalstan, jonka omistivat Karvosen siskokset. Palsta sijaitsi maisemallisesti tärkeällä kohdalla jokivarressa, ja sen saaminen säätiölle teki Tulijoen suojelualueesta ehjän kokonaisuuden.

Metsähallituksen kanssa keskustellaan suojelualueen laajentamisesta lännen suuntaan Pienijoen taakse, missä kirveenkoskematon metsä jatkuu.

Tulijoen alue on luonnontilaisimpia säätiön omistamista suojelualueista. Sen kankaat, varsinkin keskimmäinen kangas ("Kuukkelikangas") kasvavat komeaa, keskimäärin 120-vuotiasta metsää, missä näkyy useita puusukupolvia ja maalahopuun ehjä jatkumo ulottuu hyvinkin tuhannen vuoden taakse.

Suojelualueen rajalla Tulijokeen laskeva Pienijoki.

Ari-Pekka Auvinen

Ari-Pekka Auvinen

Tulijoen metsät olivat seikkailu niin isälle kuin pojallekin.

Takaisin Tulijoelle

Ari-Pekka Auvinen

Tulijoki. Jo pelkkä nimi sai mielikuvituksen nelistämään. Vähän niin kuin Mustajoki täällä lakeuksien keskellä – joki joka ei lapsena kuulemissani tarinoissa virrannut mistään mihinkään. Millainen olisi tämä Kainuun vaarajakson kyljessä virtaava palava joki, jota majava myyntiesitteen mukaan isännöi?

Matka Tulijoelle alkoi joukolla virhearviointeja. Ylikiimingin keskustan kohdalla jätin kääntymättä oikealle tielle. Helmikuun viimeisellä viikolla oli suvennut ja sitä myöten tiet jäiset. Vanhat talvirenkaat luistivat mutkissa ilkeästi. Lopulta matkaan paloi tunti enemmän kuin olin laskenut.

Pahin virhearvio sattui kuitenkin, kun olin jo melkein perillä. Leirikankaantietä oli kyllä aurattu, mutta sitten oli satanut räntää. Ensimmäinen kilometri meni pohjaa raapien. Pienen Tulijärven jälkeen alkoi pitkä ylämäki, johon lunta oli tuiskunnut enemmän. Pakki oli viimeinen epätoivoinen yritys.

Auto piti tunkata ylös, rapsutella kirveellä pikkukuusia renkaiden alle ja hivuttaa peltilehmä sentti sentiltä kapealla tieuralla ympäri. Lapion olin tietysti jättänyt kotiin, joten enimmät lumityöt sain tehdä käsin ja jaloin. Puolitoista tuntia siihen meni, mutta eipä tullut ainakaan kylmä. Muutaman kymmenen metrin päästä työmaastani oli jolkotellut ahma. Niin tuoreita jälkiä en ollut ennen nähnyt.

Tässä vaiheessa päätin unohtaa aikataulut ja päivän muut menot. Ollaan nyt sitten täällä, rauhassa hämärään saakka.

Reilun kolmen kilometrin hiihtämisen jälkeen olin perillä. Metsäautotien päästä alkoi harvahko mäntymetsä, jota täplittivät muutamat vänkkärät haavanrungot ja pystyyn lahonneet koivut. Heti alempana maisema muuttui mielenkiintoisemmaksi. Tämän täytyi olla majavan tulvaniittyä. Puoliavoimen luhdan keskellä seisoi suuria kuolleita kuusia ja koivuja.

Pato oli aivan tuore ja joen jäällä majavan jälkiä. Synnyinseudullani ei juuri majavia ole, joten tämä oli kaikki kovin uutta: kaksi komeaa patoa ja yksi erillinen pesäkammio. Alavirran puolella sain melkein nähdäkin talttahampaan. Se sukelsi Tulijoen rannalta tummaan veteen juuri, kun ehdin nostaa katseeni sitä kohti. Syvä rauha leijui harmaana lopputalven päivänä Tulijoen päällä. Kuukkeli vastasi komeasta keskikankaan kuusikosta atrappiin. Samojen kuusien turvassa viettivät töyhtötiaiset huomaamatonta elämäänsä. Punatulkun viheltelyä kuului suon laidalta. Paljon muuta ei sitten koko päivänä kuulunutkaan.

Risto Sauso

Yksi Tulijoen majavapadoista.

Itse Tulijoki oli lauhan talven ja majavan vesitaloustoimien jäljiltä enimmäkseen sula. Valkean hangen ja mustan veden kontrasti oli jyrkkä. Tarkemmin katsottuna huojui hiekkapohjaisen joen pohjalla paksu vesisammalten matto. Saukkokin oli kulkenut rantoja pitkin.

Suosittelin säätiölle 54 hehtaarin määräalan ostamista lämpimästi. Vain kaksi pientä viitisentoista vuotta sitten tehtyä hakkuuaukkoa rikkoi muutoin koskemattoman kokonaisuuden. Jostain syystä turvemaatkin oli jätetty rauhaan.

Tumma Tulijoki oli hypnoottinen ja suon takaa nouseva kuusien rivi rauhoittava kuin äidin syli. Halusin takaisin.

Telttaretkellä

Parhaaseen lintuaikaan oli liikaa kaikkea muuta; kotkanpoikien kynsiä rantamäntyjen latvatupsuissa ja lirojen loruja aamuauringon kultaamilla soilla. Heinäkuun puolen välin jälkeen kuitenkin rauhoittui ja pääsimme kahdeksanvuotiaani kanssa matkaan. Yö teltassa Tulijoen rantatöyräällä kuulosti meille molemmille seikkailulta.

Kostean hellepäivän iltana tiksutteli naaraspukuinen pohjansirkku Tulijoen rantapöheikössä. Sillä oli varmasti poikaset jossain ihan lähellä, mutta annoimme niiden olla. Tulijoki virtasi hiljaa saratuppaiden takana. Vähän matkan päästä poika löysi komean metson pyrstösulan. Kiiltelevän mustan sulan keskellä oli valkoisia laikkuja – kuin lumitäpliä mustasta joesta pistävien kivien päällä muutama kuukausi aiemmin.

Kun pääsimme varsinaisen metsän siimekseen, olivat kuukkelit vastassa. Kokonainen laivue ruosteenpunaisia pyrstöjä lehahteli satavuotiaiden kapealatvaisten kuusien tyvillä. Perheonni oli löytänyt näillekin saloille.

Kartoilla Tulijoen suojelualueen komein kangas on jostain syystä jäänyt vaille nimeä. Minun puolesta se voisi olla Kuukkelikangas. En ole vielä koskaan käynyt siellä näkemättä kuukkeleita.

Kaakon nurkalta Kuukkelikangas laskee jyrkästi Tulijokeen. Siinä rinteen päällä on hyvä leiripaikka.

Ari-Pekka Auvinen

Kuukkelikankaan naavaista aarniota.

Auringon painuttua tummuvien kuusien taa paistoimme kalaa nuotiolla. Nukkumaan mennessä utelin, mitä poika mahtaisi ajatella, jos kävisin aamuyöstä katselemassa paikkoja, kuuloetäisyydellä toki. Yllätykseksi poika ei vastustanut. Ehkä metsän syli tuntui hänestäkin turvalliselta.

Peukaloinen lauloi kello neljän korvilla Pikkujoen varressa alueen länsilaidalla. Näillä leveysasteilla hiirilintu on jo harvalukuinen, useimmiten vain vanhimpien luonnonmetsän asukki.

Majava lienee aikoinaan aloittanut kotikontujensa rakennustoiminnan juuri suojelualueen rajalla Tulijokeen laskevan kauniin Pikkujoen varrelta. Siellä, kuollutta puuta väärällään olevan vanhan tulvaluhdan keskellä, tiksutteli retken toinen pohjansirkkupoikue.

Palatessa kiertelin Kuukkelikankaan laitoja ja revin pois joskus vuosituhannen taitteen tienoilla puihin solmittuja leimikkonauhoja. Kuinka hyvä mieli siitä tulikaan. Hakkuut saisivat nyt jäädä.

Tulijoelle jäi vielä paljon löydettävää ja tunnistettavaa. Ja sitä majavaakaan en ole vielä varsinaisesti nähnyt.

Lähtöä tehdessä lensi kalasääskiemo ja ruokaa kiljuvan poikasensa kanssa ylitsemme. Pitäisiköhän seuraavalla retkellä rakentaa niille suon laitaan pesä?

Lyhyellä kartoitusretkellään alueelle heinäkuun alussa luontokartoittaja Markku Mäkinen löysi alueelta kiintoisia lajeja. Vanhoja metsiä suosiva, harvinaistunut haavanarinakääpä kukoisti majavan kaatamalla haavalla joen rannassa. Runsaina esiintyivät siperiankääpä, riukukääpä ja ruostekääpä. Liekokuusten ja –mäntyjen alapinnoilta paljastui aarnikääpää ja oravuotikkaa, molemmat vanhojen metsien indikaattorilajeja.

Virvatulten veräjän takana - suo Halsualla

Anneli Jussila

Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin ja Luonnonperintösäätiön yhteinen suokampanja käynnistettiin vuonna 2012, ja on jo tuottanut hyviä tuloksia Alajärven Heininevalla. Talvella 2014 piirin sihteeri **Teemu Tuovinen** laittoi tori.fi –palveluun ilmoituksen, jolla etsittiin lisää luonnontilaista suota suojeltavaksi, kun uudet kauppaneuvottelut Alajärvellä eivät ole toistaiseksi edenneet. Ilmoituksen sattui näkemään veteliläinen J**ukka Syrjälä**, joka omisti vaimonsa **Eija Syrjälän** kanssa sekä metsää että suota sisältävän 62 hehtaarin tilan. Palsta sijaitsi Halsualla ja sen yksi kulmapyykki oli Perhon rajalla. Alue näytti kartalla lupaavalta, ja maastoon lähtivät piirihallituksen jäsen **Hannu Saari** ja Perhojokilaakson luonnonystävät ry:n puheenjohtaja **Timo Marjusaari**.

Palsta kauniin, Naturaan kuuluvan Penninkijoen takana osoittautui kiinnostavaksi. Ennen muuta se oli jo pitkiä aikoja omassa rauhassaan elänyt, tiettömän taipaleen taakse jäänyt alue, joka kokonsa, palstan muodon ja sijainnin puolesta vaikutti sopivalta suojeluun. Alueen arvoa nostaa läheisen, merkittävän soidensuojelualueen Säästöpiirinnevan läheisyys, samoin kuin suojeltu Penninkijoki.

Suota reunustavaa metsää oli hakattu 40-70 vuotta sitten, mutta sen jälkeen se on saanut kasvaa kutakuinkin omassa rauhassaan, ja puusto on lajistoltaan ja rakenteeltaan vaihtelevaa, monilajista. Palokorot muistuttavat yhä vuoden 1932 isosta tulipalosta joka riehui laajalla alueella Halsualla. Alueella on rakkakivikoita ja myös pienialaisia metsälain arvokkaita elinympäristöjä, kuten rehevää korpea

Risto Sauso

Risto Sauso

ja metsäsaarekkeita suolla. Kaksi ojaa alueelle on joskus kaivettu, mutta niistä toinen on umpeutunut ja toinen umpeen talkoiltavissa.

Piirihallitus pohti asiaa kokouksessaan ja päätyi yksimielisesti kannattamaan alueen ostoa. Varoja sitä varten oli jo riittävästi säätiölle kerättyinä.

Kauppaneuvottelu sujui leppoisasti, kun ei jouduttu tarjouskilpailuun, vaan myyjä halusi myydä ja suoraan meille. Hinnan lähtökohtana voitiin pitää puustoarviota eikä hinta päässyt karkaamaan. Alue ostettiin säätiölle syksyllä. Eija ja Jukka Syrjälä myivät sen mielellään suojeluun, sillä he eivät olleet tehneet palstalla juuri mitään rajojen avausta ja vähäistä paikallista harsintaa lukuun ottamatta. Heille suojelu oli vaihtoehtona paras mahdollinen.

Alue ristittiin Virvatuleksi. Vanhan kansan näkemät soilla palaneet salaperäiset tulet voivat symbolisoida tämän lähes luonnontilaisen suon rauhantilaa. Haavoittuvainen suoluonto ja suosaarten ja laiteiden metsät saavat jatkaa elämäänsä ilman ojia möyryäviä kaivinkoneita, puustoa pinoavia, juurakkoja repiviä motoja ja eläinten veren vuodatusta metsästyksessä.

Virvatuli on nykyisen Pohjanmaan oloissa erämainen alue – se on Suomenselällä viihtyvien metsäpeuran, suden ja suurten petolintujen valtakuntaa. Metsäpeuran vaatimet vasoineen mielellään laiduntavat juuri Virvatulen kaltaisilla ojittamattomilla suoalueilla. Alueella on nähty kymmen-, jopa satapäisiä metsäpeuralaumoja.

Kuka tietää vaikka virvatulet vielä syttyisivät tuikkimaan tässä rauhan maisemassa? Niitähän on havaittu vain luonnontilaisilla soilla tai niiden laiteilla. Virvatulten yhdeksi selitykseksi on mainittu mesisieniä, jotka kasvavat lahoavalla puulla ja hohtavat fosforisesti hämärässä. Virvatulten suojelualueella mesisienetkin saavat kukoistaa rauhassa.

Arkinmäki, pieni lehtometsä Raumalla

Anneli Jussila

Raumalla Sorkan kylässä sijaitseva Arkinmäen 3,2 hehtaarin metsä oli syksyllä kiinteistönvälittäjällä myynnissä, kun sen huomasivat Rauman seudun luonnonystävät. Yhdistyksen puheenjohtaja **Esa Hankonen** kävi aluetta katsomassa ja kirjoitti siitä sähköpostin säätiölle. Esa Hankonen kertoi alueen olevan poikkeuksellisen reheväpohjaista, paikoin pienialaisesti selvää lehtoakin, ja sillä esiintyi mm. lillukkaa, sinivuokkoa, ahomansikkaa, paatsamaa ja taikinamarjaa. Rehevyydestä kertoi myös pähkinäpensas, jota ei tällä seudulla tunneta muualta.

Ojittamattoman korpikosteikon louhikkoisten rinteiden väliin jäi elinympäristönä erityisen arvokas korpipainanne. Palstan eteläreunalla on usean aarin kokoinen mesotrofinen saraluhta, sekin merkittävä ojittamattomuutensa ansiosta. Metsäkappaleen sijainti Pramin arvokkaan lehtoalueen itäisessä kainalossa nosti sen arvoa, vaikka metsä ei olekaan vanhaa.

Säätiö tarttui yhdistyksen ehdotukseen huolimatta metsän keskimääräisesti alhaisesta iästä, lähti mukaan tarjouskilpailuun ja onnistui voittamaan sen täpärästi joillakin sadoilla euroilla. Lokakuussa tehtiin kaupat alueesta. Palstan myi säätiölle raumalainen **Tuula Stenberg**, jolla sattumoisin on miehensä kanssa kesämökki Kustavissa säätiön Topenginleijan alueen lähellä. Tuula Stenberg kertoo, että Arkinmäen hankki omistukseensa 1951 hänen isänsä, Raumalla tunnettu poliisi **Armas Jokinen**, joka hoiti sitä pienimuotoisesti käsipelillä puuhapalstanaan. Arkinmäki ehti Armas Jokisen kuoltua olla Tuula Stenbergin ja hänen miehensä hallussa useita kymmeniä vuosia, jolloin siellä tehtiin jonkin verran hakkuita, mutta osia metsästä jätettiin myös käsittelemättä.

Tuula Stenberg oli suojeluratkaisusta helpottunut ja iloinen – hänen mukaansa "yläkerrassa hymyillään" kun Arkinmäki tulee nyt kokonaisuudessaan suojelun piiriin. Arkinmäen pikkutilasta on myyty jo aiemmin muutaman hehtaarin kappale suojeluun osana Pramin lehtoa.

Metsän oston rahoitti Rauman seudun luonnonystävät ry. Satakunnan luonnonsuojelupiirin suojelurahastoon lahjoittamistaan varoista.

Esa Hankonen

Arkinmäen eteläistä kosteikkoa.

– Kiitos kuuluu edeltäjillemme Rauman yhdistyksessä. Aktiivimme keräsivät 1980- ja 1990-luvuilla todella uutterasti varoja muun muassa tuotemyynnillä luonnonsuojelualueen ostoa varten, kertoo Esa Hankonen. - Olemme iloisia, että suojelumetsä löytyi juuri Pramin lehtojen kyljestä, sillä aktiivimme edistivät aikanaan myös niiden suojelua.

Suojelualueen nimi oli tällä kertaa valmiina, uutta ei tarvittu. Tämä "pieni arkki" osaltaan voi pitää hengissä lajeja jotka ovat hukkumassa ja häviämässä vallitsevan teknostruktuurin alle.

Pramin lehdot

Tuire Laurinolli

Rauman Sorkassa sijaitseva Pramin lehtoalue kattaa reilun neljänneksen Natura 2000 –alueena suojellusta 76 hehtaarin *Rauman diabaasialueesta*. Kallioiden, ketojen ja lehtojen muodostaman kokonaisuuden luonnonarvojen perustana on kallioperän diabaasi, sillä monet vaateliaat kallio-, metsä- ja suokasvit hakeutuvat juuri diabaasialustalle. Tämän emäksisen magmakiven muodostamat juonet ovat perua yli 1260 miljoonaa vuotta sitten tapahtuneista tulivuorten purkauksista.

Kallioperä ravitsee rikasta lehtoluontoa paiste- ja varjorinteillä, puronvarsilla, louhikoissa, jyrkänteillä ja notkoissa. Lehtojen puusto vaihtelee varjoisista kuusikoista valoisiin haavikoihin ja koivikoihin.

Pensaista lehtokuusama, taikinamarja, koiranheisi ja näsiä esiintyvät runsaina. Pähkinäpensaalla on Satakunnan rannikolla ainoa selvä kasvupaikka nimenomaan Rauman Sorkassa.

Vaateliaita lehtokasveja edustavat muun muassa rehevä kotkansiipi ja Satakunnassa länsirannikon pohjoisilla ja läntisillä äärillään sinnittelevä lehtoneidonvaippa.

Lähteet:

Ympäristöhallinnon verkkosivut: Suojelualueet, Natura 2000 –alueet http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Rauman_diabaasialue(5463)

Juha Suominen 2013: Satakunnan kasvit. – Norrlinia 26: 1–783. Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala.

Vieripalstoja suojeluun

Tuire Laurinolli

Metsänpeitto kasvoi

Pentti Linkola sai oman nimikkometsänsä Metsänpeiton joulukuussa 2013 Pirkanmaalta, Urjalan Laukeelan kylästä, Taikayöntien varrelta. Maaliskuussa tehtiin kaupat metsän luoteispuolelta 4,5 hehtaarin alueesta – peitto kasvoi liki 18 hehtaariin.

Metsänpeitto on maastonmuodoiltaan vaihteleva, niin myös laajennusalue. Pohjoisosan kallioylänteet kätkevät syliinsä pieniä kosteikkoja. Rinteet viettävät lounaaseen laskeutuakseen lähes koskemattomana säilyneeseen rehevään lehtokorpeen.

Puustoltaan metsä on pääaluetta nuorempaa, valtaosin 60–90-vuotiasta. Kuivahkon kankaan kalliomänniköt vaihtuvat lehtokorvessa kuusikoksi. Sekapuuna kasvaa leppää, raitaa ja koivua. Lounaiskolkasta puolisen hehtaaria on muutaman kymmenen vuoden ikään ehtinyttä koivikkoa.

Metsänpeitto on eteläsuomalaiseksi metsäksi harvinaisen lahopuustoinen. Myös laajennusalueelle on syntymässä järeämpääkin lahopuuta tuulenkaadoista. Niitä on runsaasti lehtokorvessa mutta siellä täällä kalliorinteitäkin somistamassa. Vesitaloudeltaan metsä on luonnontilainen.

Käpyrantaa eheämmäksi

Pohjois-Savon Tervossa Virmasveden rannalla sijaitseva Käpyranta on saanut nykyisen muotonsa monella eri kaupalla. Suojelualueen reilun 13 hehtaarin ydin hankittiin vuonna 2009. Vuosien varrella Käpyrannan pinta-ala on lähes kaksinkertaistunut.

Tuoreimmalla, helmikuussa 2014 tehdyllä kaupalla säätiö osti valtiokonttorille siirtyneen noin hehtaarin tontin, joka rajoittui kolmelta sivultaan Käpyrantaan. Tontilla on vaatimaton mökki ja koivuvaltaista metsää. Näin Käpyrannan pohjoisosaa ja sen itärajaa saatiin eheytetyksi, mikä on tärkeää alueen yhtenäisyyden ja tiettömänä säilymisen kannalta.

Legendaarinen retki Urjalan Metsänpeittoon – kaksi tarinaa

Metsä kääntää silmät

Anni Kytömäki

Luonnonperintösäätiön tukiyhdistys Ikimetsän ystävät ry järjesti lauantaina 7. kesäkuuta Urjalassa retken säätiön suojelualueelle, Metsänpeittoon.

Metsänpeitto on alue, jonka säätiö hankki vuonna 2013 **Pentti Linkolan** juhlakeräyksen tuotolla. Suojelualue on siitä erikoinen, että sinne on helppo päästä autottomankin. Urjalan kuntakeskuksesta matkaa on vain kilometri.

Metsänpeitto-nimi perustuu vanhaan uskomukseen siitä, että tietyssä mielentilassa ihminen saattaa eksyä tutussakin metsässä ja nähdä sen äkkiä aivan vieraana. ”Metsä kääntää silmät”, sanottiin.

Metsänpeitto ei ole kirveenkoskematon aarniometsä; alaharvennusten jäljet ovat paikoin selvästi nähtävillä ja alueeseen kuuluva suo on aikoinaan ojitettu niin tehokkaasti, että räme on jo pitkälti muuttunut alkuperäisestä asustaan. Säätiö ja tukiyhdistys ovat kuitenkin jo suunnitelleet ojan tukkimista. Harvennusten merkkien annetaan hautautua historiaan luonnon omassa aikataulussa.

Kovin vanhaa lahopuuta ei metsässä vielä ole, ainoastaan taula-, kanto- ja pökkelökäävän kaltaisia pioneerilajeja. Ne kuitenkin tekivät selvästi kaikkensa saadakseen työstettyä puuaineksen harvinaisemmille lahottajaeliöille sopivampaan muotoon. Retkellä bongattiin hauskoja yksityiskohtia, kuten pilkkunahkajäkälän pulskean kasvuston ja kuusenneulasia liikuttavan sinnikkäästi lahottavan kuusenneulasnahikkaan. Alkukesän metsän yleisin sienilaji vaikutti olevan hieman yllättäen patinanastakka, sieni, jonka rihmasto värjää lahoavan puunkappaleen turkoosinsiniseksi.

Alueen nimi on kartalla Lehmuskangas, ja lopulta silmiin osuikin rinteentaipeesta muutama pikkuinen lehmuksenvesa. Emäpuun kantoa emme löytäneet, mutta maantieteellisestä nimestä päätellen lehmuksia on alueella kasvanut aiemmin enemmän.

Paluumatkalla metsänreunan lajeista retkeläisten mieleen jäivät etenkin puna-ailakkien uhkea kukinta, kumina ja valkokukkainen hiirenvirna.

Ihmisasutuksen liepeillä tarvitaan Metsänpeiton kaltaisia metsiä. Suojelualueet tarjoavat turvapaikkoja luonnonvaraisille lajeille ja ihmisille elämän ankarissa käänteissä. Olemme sikäli onnekkaita olentoja, että pystymme asumaan monenlaisissa paikoissa – mutta mitä lyhyempi matka on asfaltin kovalta pohjalta saniaishämyyn, sitä parempi.

Paratiisi!

Helinä Kalaja

Heti kun retkikuntamme on ehtinyt jo hiukan vanhan metsän suojiin, toiminnanjohtaja Anneli Jussila kertoo syvemmällä metsässä odottavan yllätyksen. Laskeudumme alas laaksoon – ja siellä lahonneiden puiden keskellä istua jököttää itse Luonnonperintösäätiön perustaja **Pentti Linkola**!

Liekö Pentti joutunut metsänpeittoon? Säätiön suojelualueen nimi kiihottaa mielikuvitustani.

Metsänpeitto on tarkoittanut ei-toivottua tilaa, jossa metsä lumoaa kulkijan ja ottaa tämän ikään

Miikka Lappalainen

kuin vangikseen. Kuvaukset vaihtelevat näkymättömäksi joutumisesta sepustuksiin viikkoja omaa peltoansa ympäri hiihtäneestä miehestä, jonka täytyi kääntää vaatteensa nurin vapautuakseen.

Ympäristöfilosofin tapaillessa ääntään aloittaakseen yllätyspuheensa alkaa ukkonen jyristä komeasti. Sekä puhuja että kuuntelijat joutuvat odottamaan, kun jylinästä ei tahdo tulla loppua. Tilanteen koomisuus saa lisämakua jonkun tiedustellessa Annelilta, onko hän tilannut esityksen.

Pentti puhuu hiljaa, joten me kuulijatkin olemme aivan hiljaa ja kuulemme myös kaikki metsän äänet.

Puhe on kaunis. Pentti puolustaa puita yksilöinä, pihapuita ja puiden luonnollista elinkaarta. Puilla on oltava oikeus luonnolliseen ja arvokkaaseen kuolemaan. Tämä on välttämätöntä myös metsien eliöyhteisöille, sillä tuhannet lajit ovat lahopuusta riippuvaisia.

Pentti puhuu harvoista jäljelle jääneistä luonnontilaisista metsistä paratiiseina. Metsänpeitossa pistää silmään lahonneiden puiden suuri määrä. Pentti kertoo pilke silmäkulmassaan metsän sopivan hänen nimikkometsäkseen yllettyään jo niin korkeaan ikään.

Heli Laaksonen ja Pentti Linkola evästauolla.

Vielä on tulisielussa kuitenkin potkua, sen todistavat viimeistään kiipeilymme ylös ja alas Metsänpeiton aaltoilevissa rinteissä! Alue tuntuu vähintään kaksinkertaiselta 17 hehtaarin pinta-alaansa nähden.

Rotkon pohjalla ylitämme puron, jota on aikoinaan kaivettu suoremmaksi. Metsänpeiton vanhempi osa on jo lähemmäs satavuotiasta metsää. Puusto on monimuotoista ja kumpuileva maasto mukavaa kulkea: se luo metsän sisälle kauniita tiloja, joissa on hyvä olla.

Matkan jatkuessa tässä onnekkaassa, tuhoamiselta välttyneessä metsässä Anneli kertoo alueen omistushistoriasta, kunnes juttu keskeytyy: joku on löytänyt Puun! Tällä hän viittaa Linkolan määritelmään, että puu on taimi niin kauan, kunnes aikuinen mies ei enää pysty kietomaan käsiään puun ympärille. Muutama mies koettaa kietoa käsiään valtavan männyn ympärille ja joku onnistuukin, liekö kyseessä ollut suuri taimi.

Päätämme käydä katsomassa alueeseen kuuluvaa kaunista varpurämettä. Suon niskaan on kaivettu oja, joka on kuitenkin helposti talkoilla tukittavissa vesien luonnontilan palauttamiseksi. Matkalla suolle joku huomaa rinteen kasvustossa painauman, joka lähemmin tarkasteltuna osoittautuu peuran makuupaikaksi. ”Kaiken lisäksi se on vielä lämmin!” löydöstä riemastunut retkeilijä juksaa meitä.

Pysähdymme hetkeksi hiljentymään vaikuttavan haaparyhmän juurelle. Hiljaisina piirissä seisovat harmaat kaunottaret ovat kuin kirkon holvit mutta kotoisat. Pysähtyminen hetkeen ja hiljentyminen on helppoa.

Kotoisa ja iätön on oloni, kun kiipeilemme ihanissa rinteissä kohti säätiön uudempaa ostoaluetta pitämään evästaukomme. Paratiisi! Kaikki haluavat jututtaa Penttiä ja tämän käydessä innostunutta keskustelua Heli Laaksosen kanssa, huomaan ohimennen mestarin haukkaamattomat eväsleivät.

Vanhemman osan tukialueeksi hankittu metsä on nuorta, ja sen läpi suuntaamme takaisin isolle tielle. Rämmimme aikamoista maastoa ja vitsailemme, kuinka talousmetsät ovat sitten hankalakulkuisia paikkoja! Kaikilla tuntuu kuitenkin olevan rämpimisasenne kohdillaan ja hymy korvissa.

Parkkipaikalla kaupustelemani Osta pala Pirkanmaata -lahjakortit menevät kuin kuumille kiville ihanan metsäretken juuri kokeneen seurueemme parissa.

Metsänvartija: Tom Hindsberg

Anneli Jussila
Kuvat: Tom Hindsberg/ Prolk

Tom, olet toiminut Metsänvartijana jo usean vuoden. Miten päädyit tähän tehtävään ja milloin?

Talvella 2008 sain Luonnonperintösäätiön nettisivuilta tiedon, että metsänvartijatoimintaa aletaan kehittää, jolloin kiinnostuin asiasta. Ilmoittauduin mukaan ja valitsin lähinnä kotiseutuani Kirkkonummea sijaitsevan suojelualueen, eli Lopen kunnan Harjun. Koen metsiensuojelun minulle erityisen läheiseksi luonnonsuojelun muodoksi. Metsänvartijana toimiminen tarjosi sopivan tavan olla mukana Luonnonperintösäätiön ja sen tukiyhdistyksen Ikimetsän ystävien toiminnassa. Yli-Myllyn suojelualue tuli luontevasti mukaan vartijatoimintaani, koska se sijaitsi melkein käyttämäni reitin varrella ajaessani kotiseudultani Lopelle.

Miten usein olet käynyt alueilla? Käytkö samoina vuodenaikoina?

Olen käynyt suojelualueilla ainakin kolme kertaa vuodessa suunnilleen samoina vuodenaikoina, eli varhain keväällä, kesän alussa sekä ainakin kerran syksyllä. Jos muuten olen liikkunut lähiseudulla muissa asioissa, niin olen käynyt pikaisesti myös suojelualueilla.

Mihin asioihin kiinnität huomiota käynneillä?

Harjun suojelualueella olen aina käynyt tarkistamassa padon kunnon. Olen myös ilmoittanut alueen läpi kulkevalle metsätielle kaatuneista puunrungoista.

Yli-Myllyn alueella olen erityisesti tarkkaillut vanhojen rakennusten kuntoa sekä mahdollisia ilkivallan merkkejä. Molemmilla suojelualueilla olen myös siivonnut vähäiset roskat pois ja tehnyt havaintoja alueiden linnuista ja kasveista. Havaitut lajit ovat olleet tavanomaisia metsien lajeja. Molemmilla suojelualueilla olen löytänyt luonnontilaiseen metsäluontoon kuuluvia mielenkiintoisia yksityiskohtia, milloin lahopuussa on löytynyt värikäs kääpä, milloin taas kaatuneiden puiden muodostuma ryteikkö tai erikoisen muotoinen pökkelö, jossa on tikkojen hakkaamia koloja.

Kerro joistakin mieleenpainuvimmista kokemuksista käynneilläsi.

Ehkä kaikkein mieleenpainuvimmat kokemukset molemmilla suojelualueilla ovat olleet ensimmäiset tutustumiskäynnit. Odotukset ovat olleet korkealla, enkä kertaakaan joutunut pettymään ensimmäisten käyntien antamiin elämyksiin. Muistan erityisesti käynti Harjun suojelualueella huhtikuussa v. 2008. Kevätpäivä oli lämmin ja aurinkoinen. Metsän uumenista kuului hömö- ja töyhtötiaisten laulua. Puukiipijä kapusi suurten kuusten runkoja ja tutki irronneen kaarnan muodostamia rakosia. Pesimäpaikan etsintä oli selvästi käynnissä. Lähteen vierestä lähti kaksi lehtokurppaa lentoon. Viereiseltä pellolta kuului kurkien huutoja. Tämä käynti on jäänyt erityisesti mieleen. Sain kokea kauniin alkukevään päivän hienoa tunnelmaa.

Myös Yli-Myllyn alueella kokemani ensimmäiset käynnit ovat jääneet lähtemättömästi mieleeni. Vanhakantaisen pienimuotoisen maanviljelyn aikaansaama jo osittain umpeenkasvanut maisema, sekä vanhat rakennukset muodostavat kokonaisuuden, jossa silmä lepää ja mieli rauhoittuu. Lisäksi viljelyksiä ympäröivät myös suojelualueeseen kuuluvat melko luonnontilaiset metsiköt suurine puineen. Vielä osittain luonnontilaisessa uomassa virtaava joki täydentää kokonaisuutta. Joen varrella on myös vanhan rakennuksen jäänteet. Yli-Myllyn alueella tunsin, että tänne haluan palata yhä uudelleen, joten metsänvartijana toimiminen oli luonteva valinta.

Yli-Myllyn vanha päärakennus kätkeytyy metsän laitaan.

Harjun padon ylle on kerääntynyt jo sammakoille sopiva lampi.

Mitä ongelmia olet havainnut alueilla?

Harjun alueen puroon syksyllä 2007 rakennettu pato ei kestänyt kovin pitkään, vaan vesi alkoi yhä enemmän valua sen läpi. Nykyinen tukevampi patorakennelma on selvästi kestävämpi. Puroa ympäröivään korpeen on padon ansiosta selvästi kertynyt vettä, niin kuin luonnontilaiseen korpeen kuuluu. Ikävin ongelma Harjun alueella on viime kesänä tehty avohakkuu aivan alueen rajaan saakka.

Osoittaa täydellistä piittaamattomuutta luontoarvoista, ettei hakkuun suunnittelija ole jättänyt minkäänlaista suojavyöhykettä luonnonsuojelualueen rajalle. Hakattu metsä olisi varmasti täyttänyt Metso-suojeluohjelman kriteerit säilyttämisen arvoisesta metsästä.

Yli-Myllyn suojelualueen ongelmat liittyvät vanhojen rakennusten hiljalleen tapahtuvaan kunnon heikkenemiseen. Säätiön ja Ikimetsän ystävien kannattaisi laatia hoitostrategia eri suojelualueilla sijaitsevien rakennusten kunnon ylläpitämiseen. Olisi varmaan entisten omistajien tahdon mukaista, että rakennukset säilyisivät edes kohtuullisessa kunnossa. Vanhat rakennukset ja vanha viljelymaisema ovat oleellinen osa Yli-Myllyn alueen arvosta. Olisi hyvä pyrkiä asiassa yhteistyöhön kunnan kulttuuritoimen kanssa, sekä paikallisen kotiseutu- ja luonnonsuojeluyhdistyksen ja mahd. Museoviraston kanssa. Kunnostustoiminnan rahoitus lienee suurin ongelma, ehkä Ikimetsän ystävät pystyisi edesauttamaan asiaa. Kannattaisi myös tutkia EU:n mahdollisesti tarjoamia tukimuotoja.

Mikä on metsänvartijuuden merkitys suojelussa?

Metsänvartijatoiminta antaa metsiensuojelusta kiinnostuneille henkilöille mahdollisuuden työpanoksellaan osallistua Luonnonperintösäätiön toimintaan. Vartijat raportoivat säätiölle ja Ikimetsän ystäville suojelualueiden tilasta ja mahdollisista ongelmista. Säätiöllä on tällä hetkellä 46 suojelualuetta, useimmat Etelä- ja Keski-Suomessa. On tärkeää että on kehitetty vapaaehtoisuuteen perustuva yhteistyö- ja valvontaverkosto, koska säätiön ja Ikimetsän ystävien omat resurssit tuskin riittäisivät näin monen suojelualueen valvontaan.

Voiko metsänvartijatoimintaa kehittää ja mihin suuntaan?

Voisi kehittää laajemman yhteistyöverkoston palvelemaan ja tukemaan säätiön paikallista toimintaa. Metsänvartijat voisivat esimerkiksi olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa ennallistamistoimenpiteitä. Lisäksi vartijat voisivat seurata alueiden suojeluarvoja uhkaavia hankkeita viereisillä palstoilla ja raportoida niistä säätiölle. Metsänvartijat voisivat omalta osaltaan selvittää mahdollisuuksia laajentaa suojelualueita. Käytännössä nämä lisätehtävät usein kaatuvat ajanpuutteeseen. Tämä korostuu jos metsänvartija asuu eri paikkakunnalla verrattuna suojelualueen sijaintia.

Suokummi: Anna Swanljung

Viedään lapset luontoon!

Anna Swanljung

8-vuotias kummipoikani on monen muun tavoin hurahtanut Tähtien sota –tieteiselokuvasaagan maailmaan. Hänen lempihahmonsa on pieni viisas olento, Yoda – vanha, ystävällismielinen ja rauhallinen opettaja, joka ohjaa oppilaitaan kärsivällisyyteen, harkintakykyyn ja hyvyyden voiman käyttöön. Voiman valoisa puoli, jota voi käyttää vain puolustamiseen, vaatii käyttäjältään myötätuntoa ja rohkeutta. Kummipoikaani kiehtoo Yodan turvapaikka, soiden ja metsien peittämä planeetta Dagobah, jossa on laajoja kosteikkoja, voimaa antavia puita ja moni-muotoinen kasvisto ja eläimistö, mutta ei sivilisaatiota. Hän on tehnyt tuosta "unohdetusta maailmasta" oman lautapelinkin.

Todellisen maailman suot ovat vähintään yhtä kiehtovia ja monimuotoista elämää ylläpitäviä turvapaikkoja kuin tarussa. Vien lapseni oikealle suolle. Voi sitä riemua, kun saa painaa paljaat varpaat jännittävän ihanalta tuntuvaan rahkasammalmattoon! Kaunis välkekorento on ensilennollaan kimaltelevin siivin. Löydämme toukkanahan kasvin varrelta suolampareen rannalta. Ajatella, että sudenkorennot ovat eläneet maapallolla satoja miljoonia vuosia! Jostakin etäältä kuuluu haikea "pyiih" - kapustarinta! Kiikarilla ehätämme näkemään sen, sekä joutsenen pesässä kaksi isoa munaa. Kierrämme pesän kaukaa – emmehän ole tulleet suolle häiritsemään luonnon rauhaa vaan iloitsemaan siitä, että tällaisia paikkoja on olemassa!

Kummius on minulle arvokas tehtävä. Haluan tarun Yodan tavoin ohjata ja kasvattaa elämäni lapsia harkintakykyyn ja hyvyyteen. Uskon, että menemällä lapsen kanssa aistit avoinna luontoon, lapsen ympäristöherkkyys lisääntyy ja hän oppii arvostamaan luontoa Ympäristökasvatuksen tavoitteena on, että lapselle kehittyy myötätuntoa kaikkea elämää kohtaan ja rohkeutta puolustaa sitä.

Meistä jokainen voi antaa lapselle aikaa. Mennään yhdessä lähimetsään tai suolle, ihastellaan ja ihmetellään, tutkitaan ja välillä vain istuskellaan hiljaa tai syödään eväitä. Ei kiirehditä. Huomataan, kuinka hienoja asioita ympärillämme on. Ja halataan puita, koska ne antavat voimaa! Ei unohdeta tarujenkaan maailmaa. Sadun ja leikin keinoin lapsen kanssa voi

Katriina Swanljung

eläytyä ja välittää myönteistä suhtautumista ja kunnioitusta luontoa kohtaan.

Luonnonperintösäätiön suokummina saan olla mukana ottamassa vastuuta siitä, että suoluontoa säilyy myös tuleville sukupolville. Suot hidastavat ilmaston lämpenemistä sekä tarjoavat ihmiselle rauhan tyyssijoja – turvapaikkoja hektisen sivilisaatiomme keskellä. Toki suot ja niiden eliöt ovat itsessään arvokkaita ilman meitä ihmisiä. Ja soita pitääkin suojella ensisijassa eliöstönsä vuoksi.

Soiden säilymiseen voi vaikuttaa monella tavalla. Jokaisella on oikeus kertoa mielipiteensä. Voi kirjoittaa päättäjälle tai sanomalehteen, allekirjoittaa vetoomuksen tai osallistua mielenosoitukseen. Voi osallistua kartoitukseen tai toimia linkkinä maanomistajan ja suojelutahon välillä. Omaa maataan voi lahjoittaa tai myydä suojeluun. Koululaiset voivat tehdä päivätyökeräyksen soiden suojelun puolesta ja lahjoittaa keräystuoton Luonnonperintösäätiölle. Voi puhua ihmisille luonnon puolesta ja tehdä kouluvierailuja. Voi ilmoittautua vapaaehtoiseksi luonnonsuojelujärjestöön.

Mielekästä tekemistä luonnon puolesta löytyy enemmän kuin ehditään tehdä. Yhdessä muiden luonnonystävien kanssa toimiminen voi olla parasta, mitä minulle on tapahtunut! Ja muistetaan viedä lapset luontoon, sillä elämänmittainen luontosuhde syntyy kokemusten ja elämysten kautta!

Valoisaa voimaa – myötätuntoa ja rohkeutta - luonnon puolesta!

Kuvassa: Anna Swanljung Lopen Luutasuolla kullankimalteisena myöhäissyksyn päivänä.

Kirjoittaja on Pohjanmaalta kotoisin oleva, nykyisin Lopella asuva luonnonystävä, joka toimii vapaaehtoisena Suomen luonnonsuojeluliitossa ja työskentelee lasten ja nuorten luonnonharrastus- ja ympäristönsuojelujärjestö Luonto-Liitossa koulukiertuevastaavana. Luonto-Liitto tarjoaa tietoa, koulutusta, toimintaa ja ideoita luonnonharrastukseen, ympäristökasvatukseen ja lasten luontosuhteen voimistamiseen.
Katso lisää: www.luontoliitto.fi

Juhlarahoilla suojelumetsää

Tuire Laurinolli

Keväällä 2014 porilainen Kauko Kavantola otti yhteyttä Luonnonperintösäätiöön. Kauko ja hänen puolisonsa Terttu halusivat lahjoittaa rahakokoelmansa säätiölle myytäväksi ja tukea tuotolla suojelumetsän ostoa Satakunnassa.

Huhtikuun lopulla porilaisen rintamiestalon pihalla puhaltaa kolea tuuli, mutta varhaiset kevätkukkijat koristavat jo seinänvierustaa. Sisällä odottavat Terttu ja Kauko. Kahvipöydän ääressä vierähtää tovi jos toinenkin hauskojen tarinoiden ja mukavien retkimuistojen parissa. Alkujaan ripeäksi aiottu rahanhakureissu kääntyy useiden tuntien leppoisaksi vierailuksi.

Kahvin jälkeen Kauko käy hakemassa kokoelman: rahat ja mitalit on huolellisesti säilytetty, osa kauniissa puulaatikoissa. Vanhin on maamme ensimmäinen juhlaraha vuodelta 1960: Suomen markka 100 vuotta. Löytyypä joukosta kultakolikoita ja komeita mitaleitakin. Raskaat kassit ja laatikot pakataan autoon.

Puutarhassa perunamaa odottaa mulloksena kesää ja leikatut syysvadelmat uutta kasvukautta. Kauko esittelee huolella vaalitun hyöty- ja koristepuutarhan kasvierikoisuuksia. Eläviä muistoja vieraat saavat mukaansakin: matalia kaunokaisia, karhunvatukoita, syysvadelmia.

Puutarhanhoidon lisäksi Tertun ja Kaukon kesien ja keväiden ohjelmaan ovat kuuluneet matkat, erityisesti Lappiin, luontoretkille ja hiihtämään. Nyt kilometrejä pohjoiseen alkaa olla liian paljon itse ajettavaksi.

Luontoa on onneksi lähempänäkin. Sydämellä se on aina. Siksi Terttu ja Kauko ovat halunneet sitä suojella myös elämällä vaatimattomasti ja säästeliäästi. Sen tähden he haluavat myös lahjoittaa vuosikymmenien aikana keräämänsä juhlarahojen ja -mitalien kokoelman Luonnonperintösäätiölle, sijoitettavaksi luonnontilaistuvaan maakappaleeseen Porin lähiseudulla.

- Jotta jotakin meistä jäisi, tiivistää Kauko heidän yhteisen toiveensa.

Tuomo Hurme

Hömötiaisenmetsää Eurassa.

Terttu ja Kauko Kavantolan lahjoittama kokoelma sisältää etupäässä juhla- ja olympiarahoja. Kokoelma laitettiin myyntiin Pohjois-Hämeen Numismaatikot ry:n syksyn 2014 huutokauppaan. Myyntituotto kohdistetaan seuraavan suojelumetsän ostoon Satakunnassa. Terttu ja Kauko Kavantola saavat metsään nimikkopaikkansa.

Toimintaa ikimetsissä

Jussi Kytömäki

Ikimetsän ystävät ry on elänyt Luonnonperintösäätiön tukena jo kohta kymmenen vuotta. Se on toiminut Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi opastamalla ja kannustamalla metsänomistajia valitsemaan hakkuiden sijaan suojelun. Tätä viestiä on viety eteenpäin järjestämällä erilaisia aiheeseen liittyviä tilaisuuksia ja osallistumalla monenlaisiin tapahtumiin.

Luonnonperintösäätiön ja Ikimetsän ystävien kojun vihreä kupoli erottuu hyvin näytteilleasettajien massasta. Lokakuussa osallistuimme Helsingin kirjamessuille. Luonnonperintösäätiön puheenjohtajan, kalastaja Pentti Linkolan vierailu kojulla sähköisti heti tunnelmaa. Entistä useammat näyttelyvieraat pysähtyivät juttelemaan ja samalla arvioimaan tarjontaamme. Marraskuun metsämessuilla oli liikkeellä metsänomistajia. Ilahdutti, kun nuoret metsänomistajat olivat hyvin kiinnostuneita suojelumahdollisuuksista. Perintömetsän hakkuu ei tuntunut hyvältä vaihtoehdolta.

Tänä vuonna osallistuimme siis kahteen messutapahtumaan. Tilavuokrat ovat nousseet merkittävästi kymmenen vuoden aikana. Tarkoituksena ei ole tietenkään kerätä mahdollisimman suurta rahallista tuottoa, vaan pyrkiä tietoa jakamalla edistämään metsien suojelua.

Metsäretki Urjalaan Pentti Linkolan nimikkometsään Metsänpeittoon tehtiin kesäkuussa. Keijunmetsän suojelualueella Hämeenlinnan Rengossa pidettiin sähkölinjan raivaustalkoot syyskuussa.

Nurmeksen Tervavaarassa Ylä-Karjalan luonnonystävät yhdessä Ikimetsien ystävien kanssa patosivat ja peittivät suo-ojat. Metsähallitus avusti suunnitelmien teossa ja järjesti paikalle kaivinkoneen. Kahdeksan tunnin urakoinnin jälkeen talkoolaiset olivat yllättyneet varsin siis- tistä lopputuloksesta. Tästä suurenmoisesta tempauksesta Ikimetsän ystävät kiittää lämpimästi Ylä-Karjalan luonnonystäviä ja kaikkia muita talkoisiin osallistuneita.

Luonnonperintösäätiö on suojellut suomalaista luontoa kohta jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Tulevana juhlavuonna Ikimetsän ystävät tehostaa omalta osaltaan jo olemassaolevien suojelualueiden hoitotöitä. Toimintaa suunnitellaan yhdessä Luonnonperintösäätiön kanssa. Talkoilla pyritään parantamaan esimerkiksi kohteiden merkitsemistä niin, että satunnainen kulkija huomaa tulleensa suojelualueelle. Myös perinteiset siivoustalkoot, luonnonhoito ja ennallistaminen ovat tarpeen. Toimintasuunnitelma esitellään yhdistyksen seuraavassa vuosikokouksessa.

Vapaaehtoisen talkooavun tarve kasvaa säätiön suojelualueiden lisääntyessä, mutta talkoisiin osallistuminen ei ole kaikille mahdollista. Myös yhdistyksen jäsenet voivat osoittaa rahalahjoituksia suoraan säätiön suojelutilille.

Ikimetsän ystävät ry toivottaa Luonnonperintösäätiölle onnea ja menestystä juhlavuonna 2015!

Talkoolaisia Tervavaarassa patotalkoissa.

Keijo Luoto

Suojeltu aapa - Kaija Kiurun pohjoista taidetta

Helinä Kalaja
Kuvat: Kaija Kiurun arkisto

Näin Sodankylän Askan kylässä asuvan Kaija Kiurun töitä ensi kerran *Suojeltu aapa* -näyttelyssä Galleria G:ssä Helsingissä syyskuussa 2014. *Elegia I-III* -sarjan valokuvissa utuisten kauniiden suomaisemien päällä seisoivat pakoon päästämättömät sanat silmälläpidettävä, vaarantunut ja uhanalainen. Saarrettu maisema -teoksien suomaisemiin Kiuru oli liittänyt kuvia avolouhoksista; oli kuin kuolema olisi alkanut kaivinkoneiden muodossa lohkoa itselleen neliskanttisia palasia ehjästä maisemasta! *Mielen osoitus* -installaation henkilökuvissa sodankyläläiset kantavat kylttejä, joiden koskettavat tekstit ovat heidän omia ajatuksiaan Viiankiaavasta. Teoksessa *Aavan kulkijoita* iloisen värisiin ulkoiluvaatteisiin pukeutuneet ihmiset retkeilevät suoluonnossa.

Suojeltu aapa -näyttelyllään Kaija Kiuru otti kantaa Sodankylän kunnassa sijaitsevan Viiankiaavan suojelun puolesta kaivossuunnitelmia vastaan. Sekä Natura 2000 -ohjelmaan että soidensuojelun perusohjelmaan kuuluva 65,95 km^2 kokoinen aapasuo on vaarassa joutua kaivokseksi yhtiöiden jo tehdessä koekairauksiaan alueella. Näin siksi, että Suomessa kaivoslaki menee jopa luonnonsuojelulain edelle. Viiankiaavalta löydettyä nikkeli- ja kupariesiintymää on luonnehdittu vuosisadan malmilöydöksi.

Vaikka Kaija Kiuru on käsitellyt teoksissaan ihmisen valtaa suhteessa luontoon, aiemmin henkilökohtaisen kannan ottamiseen ei tuntunut olevan tarvetta, vaan objektiivisuus on ollut Kiurusta hedelmällisempi lähestymistapa. Viiankiaapa on kuitenkin häntä lähellä niin sijainniltaan kuin myös henkilöhistorian kautta. Kaija Kiurun äidin puolen suvulla oli aikoinaan maita Viiankiaavalla ja äitikin oli heinänteossa aavan luonnonniityillä vielä 1950-luvulla.

Invaasio, 2008. Käävät, kipsi.
Kuva Jukka Tarkiainen

Viiankiaavan puolestapuhujien joukkoon oli helppo liittyä, vaikka aluksi kaivossuunnitelmia näytti vastustavan vain Riikka Karppinen läheisestä Kersilön kylästä. Riikka oli 15-vuotias, kun hän ilmoitti paikallisen lehden haastattelussa vastustavansa kaivossuunnitelmia Viiankiaavalla. Usean vuoden ajan hän on esiintynyt keskeisimpänä Viiankiaavan puolestapuhujana.

Tällä hetkellä Kaija Kiuru keskittyy kehittämään Viiankiaapa-teemaa eteenpäin. Seuraava näyttely on Oulussa huhtikuussa 2015. Kaivoksen perustaminen on pitkä prosessi, joten ei ole myöhäistä herätellä ihmisiä suoalueen kohtaloon.

Takaisin pohjoiseen

Lapsuus ja nuoruus lappilaisessa poromiesperheessä loi pohjan Kaija Kiurun luontosuhteelle. Kiuru asui välillä 14 vuotta muualla Suomessa, mutta Lapin karun kaunis ja avara luonto toi hänet takaisin Lappiin parikymmentä vuotta sitten. Suomaiseman avaruuden lisäksi tunturit tarjoavat laelleen kiivenneelle rauhaa ja laajempaa näkemystä. ”Välillä minun pitää saada nähdä kauas”, hän kertoo.

Kaija Kiurun lapsuuden ja nuoruuden Sodankylässä 1960- ja 1970-luvuilla taide oli kaukainen käsite, mutta monien vaiheiden jälkeen hän kuitenkin päätyi opiskelemaan Lahden taideinstituuttiin 1980-luvun loppupuolella. Kiuru valmistui kuvanveistäjäksi ja suuntautui vähitellen tila- ja ympäristötaiteen alueille. Kaikki kolme taidesuuntaa ovat yhä Kiurun ominta aluetta hiljattain mukaan tulleen valokuvauksen ohella.

”On tärkeää tietää paljon, että voi sanoa vähän”

Kaija Kiurun töitä on luonnehdittu hiljaisiksi ja rauhallisiksi. Minut Kiurun töissä pysäytti rauhoittavan hiljaisuuden keskeltä nouseva primitiivisyyden sekä voimakkaan ja välittömän luontoyhteyden tuntu. Valtaosa tuotantoa käsitteleekin luontoa ja ihmistä sen osana. Kiuru itse luonnehtii suhdettaan luontoon arkisen haltioituneeksi ja kertoo kulkemisen luonnossa olevan hänelle elinehto; yhteys luontoon pitää taiteilijan oikeassa kurssissa. Johtotähtenä on ajatus siitä, että hän voi elää itsensä ja ratkaisujensa kanssa.

Kun suunta on oikea, voi taiteilija täysin uppoutua työhön tunteineen ja havaintoineen. Todellinen paletti on aina mysteeri katsojalle ja parhaimmillaan taikuri on itsekin ihmeissään! ”Usein ei itse edes tiedä, mitä tapahtuu, tai ymmärtää sen vasta myöhemmin. Jokin ajatus tai sanallinen tulkinta jostakin omasta teoksesta saattaa pompata mieleen paljon myöhemmin”, Kiuru kuvailee työskentelyprosessiaan.

Ympäristötaideteoksen työstämisen Kiuru aloittaa olemalla tilassa, johon teos on määrä toteuttaa, kuljeskellen ja tehden huomioita tunnelmistaan, paikan hengestä, luonnosta. Teosta voi lähteä johdattamaan eteenpäin paikka itsessään tai sen historia. Osana prosessia Kiuru lukee historiaa, ekosysteemiä, biologista tilaa ja muuta aihetta sivuavaa kirjallisuutta. ”On tärkeää tietää paljon, että voi sanoa vähän”, Kiuru summaa. Taiteilija työskentelee alkuun sanallisesti: kirjaa ylös tuntojaan, ideoitaan, tekee muistiinpanoja lukemastaan. Ympäristötaiteen normeihin kuuluu luonnon ja ympäristön kunnioittaminen ja teoksella täytyy olla syy syntyä juuri tiettyyn paikkaan. Jotkin Kaija Kiurun teokset on valmistettu paikalta löytyneistä luonnonmateriaaleista ja niiden on määrä hävitä luonnollisesti ajan kuluessa.

Teoksen alullepanijana ja inspiraation lähteenä voi olla myös materiaali, esimerkiksi käävät synnyttivät *Invaasio*-teoksen. Kiuru on 1980-luvulta asti käyttänyt taiteessaan enimmäkseen luonnonaineksia tai kierrätettyä materiaalia.

Pinnan alla, 2011. Yksityiskohta, männyn juuret. Kuva Kaija Kiuru

Kammio, 2002. Käsin virkatut pitsiliinat, rauta. Turun kaupungin kokoelma. Kuva Matti Puhakka/ Turun museokeskus

Taiteesta ja luonnonsuojelusta

Luonnonsuojelu ei ole päällimmäinen asia autioituvilla Lapin syrjäseuduilla. Kaija Kiuru kiinnostui luonnonsuojelullisista kysymyksistä vasta muutettuaan Lapista eteläisempään Suomeen ja liittyi Suomen Luonnonsuojeluliittoon 1990-luvun alussa. Takaisin pohjoiseen muutettuaan hän opiskeli Lapin yliopistossa ympäristönsuojelua ja ympäristökasvatusta. Vuonna 2006 Tampereella käydessään hän hakeutui Ikimetsän ystävät ry:n järjestämään tilaisuuteen Vanhalla kirjastotalolla ja liittyi saman tien yhdistyksen jäseneksi.

Kiuru uskoo, että tarvitaan joko positiivinen luontokokemus tai taiteen avulla saavutettu luontokosketus, jotta syntyy luonnollinen halu suojella. Taiteella on taipumus saada ihmiset havahtumaan, ja niin taide kuin luontokin edistävät mielen hyvinvointia. Kiuru käsittelee monin hienovaraisin tavoin ihmisen ja luonnon suhdetta. Ihmisen julmuus, säälimättömyys ja kovuus nousevat näkyviin teoksissa,ilman suojelun suoraviivaista julistamista. Teosten äärellä syntyy karuja huomioita siitä, miten ihminen pyrkii jatkuvasti kovalla ja ymmärtämättömällä kädellä alistamaan luonnon palvelemaan yksinomaan itseään.

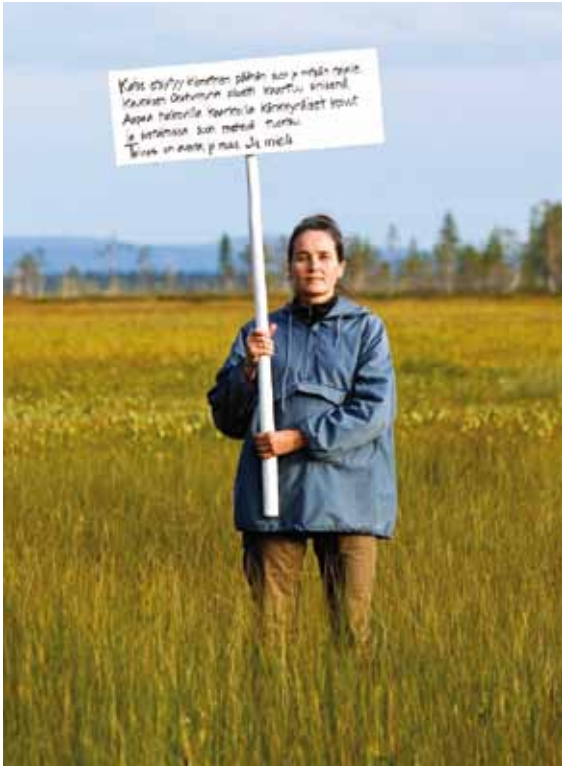

Mielen osoitus, 2014. Pigmenttivedeos, osa teoksesta, kuvassa Kaija Kiuru

Vesa Salonen

Runon metsä

Metsässä

Siellä on kuusen raskaitten oksien alla
helinä lähteen, hiljainen.
Hämärä katsoo tummien runkojen luota.
Kauris on tullut janoten.

Sammal on pehmyt, kostea. Hiljaisuuteen
katosi kaiut askelten.
Aika on virtaava vesi. Muisto on paasi
sylissä vihreän sammalen.

Oksien alle, syvään äänettömyyteen
viimeinen kuva kuollut on.
Syvällä metsässä, nukkuvan kallion yllä
helinä lähteen, loppumaton.

Lassi Nummi
Kokoelmasta *Tahdon sinun kuulevan, 1954*

Kampanjakuulumisia

Teksti: Tuire Laurinolli

Luonnonperintösäätiöllä on vuoden 2014 aikana ollut meneillään neljä maakunnallista kampanjaa luonnonsuojelupiirien ja lintutieteellisten yhdistysten kanssa. Uutena aloitettiin helmikuussa *Suojele pala Pirkanmaata* kumppanina Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys.

Pohjansirkku. Piirros: Juha Ilkka

Kuukkelimetsä Kymenlaaksoon

Kampanja aloitettiin jo vuonna 2008 Kymenlaakson Lintutieteellisen Yhdistyksen kanssa. Suojelumetsän löytäminen vei viisi vuotta. Vasta kevättalvella 2013 tehtiin kaupat Kymijoen rannalla kohoavasta Iitin Hiirettelänvuoren vajaan 18 hehtaarin metsästä. Kampanja jatkuu varainkeräyksenä, kunnes metsän ostokulut on katettu. Keräystuotto oli marraskuussa noin 73 000 euroa. Kampanjaan voi antaa kertalahjoituksia tai liittyä säännölliseksi lahjoittajaksi, Kuukkelimetsän Kummiksi.

Suojele pala Pirkanmaata

Kampanjoiden kuopus on helmikuussa 2014 Pirkanmaan Lintutieteellisen Yhdistyksen (PiLY) kanssa viritetty *Suojele pala Pirkanmaata*. Maakunnan pohjois- ja luoteiskolkasta etsitään suojeluun suometsää ja kerätään varoja sen ostoon. Korpia, rämeitä ja niiden reunametsiä tarvitsevat pesimäpiireikseen pohjansirkku, keltavästäräkki, riekko ja kuukkeli. Näitä uhanalaisia lajeja esiintyy vielä Pirkanmaalla.

Kampanjaa vauhditetaan tapahtumilla. Syyskuussa kihniöläinen Ilpo Lahtinen vieraili PiLY:n lintuillassa kertomassa riekosta ja sen suojelusta Pirkanmaalla. Vuoden 2015 aikana on tarkoitus järjestää tukikonsertti. Varoja kampanjaan on marraskuuhun mennessä kertynyt reilut 16 000 euroa. Pirkanmaan kampanjaa voi tukea kertalahjoituksilla sekä ostamalla pohjansirkkua esittäviä lahjakortteja, joita voi hankkia säätiön lisäksi lintutieteelliseltä yhdistykseltä, Tampereen Luontokaupasta ja Ekokampaamo Oranssista. Myös vinkit suojeluun sopivista alueista ovat tervetulleita!

Suojelusuo Pohjanmaalle

Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin ideoima suokampanja otti ensiaskelensa keväällä 2012. Pohjalaiskampanja on edennyt jämerästi, sillä ensimmäinen suokauppa Alajärven Heininevalta tehtiin jo loppuvuodesta ja laajennuskauppa toukokuussa 2013. Arvokasta Heininevaa on suojeltu kaikkiaan 37 hehtaaria. Lokakuussa 2014 suojelun piiriin saatiin peräti 62 hehtaarin Virvatulen suotila Halsualta.

Suokampanjan keräysvarat ovat niin ikään karttuneet ripeästi – kiitos erityisesti tuntemattomaksi jääneen tukijan 63 000 euron lahjoituksesta. Marraskuuhun mennessä kampanjaan oli lahjoitettu kaikkiaan 84 000 euroa. Kampanjaa voi tukea kertalahjoituksilla tai säännöllisesti liittymällä Suokummiksi.

Suojelualue Satakuntaan

Satakunnan luonnonsuojelupiirin kanssa aloitettiin vuoden 2009 alussa kampanja metsäisen suojelualueen löytämiseksi maakunnasta. Varat suojelumetsän ostamiseen luonnonsuojelupiiri on saanut testamentilla. Ensimmäinen suojelualue syntyi jo 2010–11 Noormarkussa ja Pomarkussa Poosjärven rannalla sijaitsevasta 25 hehtaarin Tapiolasta. Suojelualue on nimetty lahjoittajien Eija ja Arvi Laaksosen muistometsäksi. Kampanja näyttäisi vihdoin saavuttavan päämääränsä, sillä vuosien neuvottelujen tuloksena on odotettavissa kauppa Kokemäellä sijaitsevasta runsaslahopuustoisesta metsästä.

Pro natura
Tavastia australis

ETELÄ-HÄMEEN LUONNONSUOJELUPIIRI Ry

www.sll.fi/etela-hame

VALKEAKOSKEN Osuuspankki

Vuonna 2015 ilmestyy säätiön juhlakirja.

Kuvitettu kirja sisältää perustajien ja tukijoiden artikkeleita ja tarinoita suojelualueista.

Ennakkotilaukset ja tiedustelut:
040 586 3950 Anneli Jussila
info@luonnonperintosaatio.fi

20 v.
Luonnonperintösäätiö

Kutsu toimintaan!

Luonnonperintösäätiö tarvitsee lahjoituksiasi suojellakseen kallista maatamme. Jos haluat osallistua talkoisiin, messuille tai muuhun toimintaan, tule mukaan Ikimetsän ystäviin.
Jäsenillä on etuoikeus päästä opastetuille retkille säätiön suojelualueille. Tutustu myös myyntituotteisiimme netissä tai tapahtumissa.

www.ikimetsanystavat.fi

Oranssi ekokampaamo

Palomäentie 30, 33230 Tampere
puh. 050 593 1721
www.kampaamo-oranssi.com

Liity Metsän Kummiksi

p. 044 302 5773 (ark. klo 11-15)
info@luonnonperintosaatio.fi
www.luonnonperintosaatio.fi

LÖYTÄÄHÄN LUONTO MYÖS KOTIISI?

Suomen Luonto, palkittu laatulehti*, ilmestyy kymmenen kertaa vuodessa maan parhain luontokuvin kuvitettuna. Se kertoo tuoreimman luontotiedon ja taustat ajankohtaisiin ympäristöaiheisiin.

Tilaa nyt! www.suomenluonto.fi/lehtitilaus

SUOMEN Luonto

*Salli-jounalistipalkinto 2014, Vuoden yleisölehti 2013, Vuoden paras aikakauslehden kansi 2012, Vuoden laatulehti 2011, Vuoden taittaja 2011, Vuoden kirjoittava toimittaja 2011

Suomen Luontoa julkaisee Suomen luonnonsuojeluliitto ry. Tilaamalla lehden tuet luonnonsuojelutyötä.

TILHEN KUVA: MATTI SUOPAJÄRVI / VASTAVALO

ULKONA. PERILLÄ.

Olemme auttaneet suomalaisia valitsemaan laadukkaita ulkoiluvälineitä jo vuodesta 1928. Olemme perillä parhaista tuotevalikoimista ja siitä, mitä sinä ulkona harrastat. Arjen polttavan stressin ja kiireen keskellä avaamme yhdessä oven ulos luontoon, missä voimme nauttia, olemme perillä. Partioaitasta löydät laajan valikoiman laadukkaita vaatteita ja varusteita ulkoiluun ja retkeilyyn. Asiantunteva henkilökuntamme palvelee sinua ilolla 15 myymälässämme ympäri Suomea. Tervetuloa ostoksille.

PARTIOAITTA

Helsinki | Espoo | Vantaa | Turku | Tampere | Lempäälä | Hämeenlinna
Jyväskylä | Kuopio | Oulu | Saariselkä | www.partioaitta.fi